

«HO HE ACONSEGUIT TOT, EXCEPTE PUBLICAR LES MEMÒRIES DE FRANCO»

La Planeta de José Manuel Lara

L'any 1949 fundava a Barcelona Editorial Planeta, en un pis petit, amb quatre empleats i cent mil pessetes de deutes. Ara pot fer vendre nou-cents mil exemplars d'un llibre, i el seu nom és conegut fins i tot dels que mai no n'han llegit cap.

Fúlvia Nicolàs

Assegura que podria fer vendre en un temps rècord cent mil exemplars d'un llibre en blanc, i cal creure'l: és José Manuel Lara, l'editor. El cap de Planeta, una de les editorials més poderoses de tot l'àmbit castellanoparlant, el rei de la literatura de consum, l'home que dona, cada any, un premi de quinze milions —declarats— la nit de Santa Teresa. Ja no queda massa en ell d'aquell soldat andalús que va entrar a Barcelona, l'any 39, amb les tropes de Yagüe: només l'accent, inconfusible, i una decisió imbatible de fer-se amb tot el que vol. Ara, però, diu que ja ho té tot, o quasi, i només voldria tenir una mort ràpida i digna, sense esqueixar-se, i no com la d'aquell general que tant admira. Ell és el senyor d'un imperi, també, i va néixer prop de Sevilla la nit de cap d'any de 1914.

—¿Quin és el llibre que més li ha agradat personalment?

—Això no ho puc dir, perquè si en dic només un se m'enfadaran potser més de mil autors... A mi m'agraden les novel·les, les que es llegeixen amb facilitat, narrades d'una manera senzilla, que se t'enganxen als dits i que no pots deixar fins que les acabes. No m'agraden aquestes que, per entendre-les, has d'anar endavant i endarrere, i llegir-les dues o tres vegades. Podran ser boníssimes, però no m'agraden. Al Planeta sempre procurem premiar una novel·la com les que m'agraden, pensa que hi ha molta gent que el primer llibre que es llegeix és una novel·la guanyadora d'aquest premi. Suposo que per allò que ven nou-cents mil exemplars, i que té una dotació de quinze milions; així, pensen «a veure

«A mi m'agraden les novel·les, les que es llegeixen amb facilitat...»

què tindrà aquesta novel·la que li han donat tants diners». I, si aquest senyor l'agafa i veu que no l'entén, potser ja no torna a llegir. Qui digui que els premis s'han fet per a descobrir nous escriptors menteix.

—¿S'han fet per a vendre més llibres, doncs?

—Per a buscar lectors. I hem aconseguit que els lectors espanyols llegixin autors espanyols, que els *best-sellers* siguin majoritàriament espanyols i que els diners vagin a parar a la butxaca d'escriptors espanyols, i no se'n vagin als Estats Units en forma de drets d'autor.

—¿Podrà editar mai aquest llibre que sempre ha volgut editar?

—¿Les memòries de Franco? Fins ara no, però no perdo l'esperança. El marquès de Villaverde diu que no vol. Sembla que ell el que voldria és publicar els documents del general. Però s'equivoca, l'home... Franco barrejava entre els seus documents qualsevol paper que li interessés, fins i tot acords i tractats d'estat. Hi ha muntanyes de papers, allí.

—¿Però existeixen, les memòries?

—Hi ha molts papers escrits per ell, amb aquella lletra tan perfecta que tenia de jove, que de gran és clar que ja no ho era tant... i també va dictar moltes cintes, fins i tot quan estava malalt. Amb tot això es podria agafar un equip que ho reescrigués. Ja en vida d'ell jo li havia proposat que em donés les seves memòries, que les fes, però sempre em deia que no, que moltes persones hi quedarien malament. Poc abans de posar-se malalt, en una audiència, vaig aconseguir que es migconvencés, vam entrar en conversa sobre el tema, i jo li vaig proposar dos escriptors que li

podrien escriure les memòries: l'un era Aznar, que va ser ambaixador en diversos llocs i director de *La Vanguardia*; això si les volia molt ben escrites, però diguem-ne que molt diplomàtiques. Si volia una cosa amb més grapa, li vaig proposar Emilio Romero. I ell va dir que sí. A Franco li agradava molt tot el que deia i escrivia Romero, fins al punt que va impedir que Arias Salgado, el seu ministre de Cultura d'aleshores, el destituís. «Jo no sé què teniu contra aquest xicot», va dir Franco al consell de ministres. «Crec que ell diu les mateixes coses que nosaltres, però amb altres paraules». Això va ser la patent de cors per a Romero, que va poder escriure moltes coses que als altres els estaven vetades.

—¿On són, ara, aquests papers?

—A casa del marquès de Villaverde, suposo... encara que vaig rebre una carta d'un editor nord-americà que s'havia posat d'acord amb el marquès per a publicar-los, i que em proposava la compra dels drets per a Espanya. Encara no se n'ha fet res, però. Jimmy Jiménez Arnau, el seu gendre, em va dir que el marquès estava treient aquests documents d'Espanya des del port de Marbella, en el iot d'una amiga seva. I jo crec que, si s'editen, l'únic editor que pot fer que encara avui dia tinguin èxit sóc jo, perquè això cal saber-ho promoure.

—¿Com es pot temptar un escriptor? ¿Amb diners, només?

—Als escriptors els interessaven els diners, com a tothom. Però n'hi ha alguns que són molt sensibles, i d'altres que ho fan veure. N'hi ha alguns que, si vostè hi va directament i els diu «li pago més que ningú per la seva obra», no li la donen, perquè els molesta el to. Ara bé, el que sí que els influeix a tots és que pugui demostrar que ven més que ningú. A qualsevol artista, li interessa que la seva obra arribi al públic. Quan sé que un escriptor famós està escrivint una novel·la, li envio una carta, i li dic que, si l'acaba abans que finalitzi el termini, la presenti al Planeta. És la seva missió. És molt trist ser jurat d'un pre-

mi i, que a l'hora de premiar una novel·la, calgui triar la menys dolenta, i no tenir-ne tres o quatre de bones per a escollir.

—*¿I què em diu de l'escàndol, la intriga, la provocació que envolten sovint els seus premis?*

—No, això no ho provocho, ve sol.

—*Però, ¿va bé?*

—Ni bé ni malament. A mi m'ataquen dient que jo igual que llibres podria vendre pots de tomaca en conserva. Potser sí que podria, perquè sé com fer-ho, però... A mi no m'és igual vendre una cosa que l'altra, vull que a Espanya es llegeixi més.

—*Segur que té la recepta del llibre de consum ideal.*

—A mi m'és igual que em diguin que sóc un fabricant de *best-sellers*. Mira, hi ha autors que ja et vénen amb un llibre que ho és, però també a nosaltres se'ns pot acudir una idea que pensem que és bona, o podem comprar-la, i després buscar un editor que la porti sobre el paper, a canvi d'un preu. No puc dir-ne noms, no, que als autors després no els agrada que se sàpiga que han escrit una novel·la a partir d'un argument ja donat. Però això s'ha fet i es fa.

—*¿I fins a quin punt pot tenir èxit una bona promoció?*

—Amb una bona promoció jo estic segur que podria vendre cent mil exemplars en blanc.

—*¿Què pensa de la política del govern socialista espanyol?*

—Jo mai no he participat en política, ni en cap partit. Si ells estan al centre-esquerra, jo estic al centre-dreta, cosa que no impedeix que hi pugui col·laborar, si és amb bon fi. No fer-ho seria anar contra els interessos de tots. Ara bé, crec que un dels errors que cometen és que no acostumen a anar als actes culturals.

—*¿Vol dir que els polítics d'abans hi anaven més?*

—Sí, sempre. Abans, al sopar dels Planeta, hi anava tothom. Aquí encara van, gràcies al fet que el president Pujol, que no és socialista, ve amb el conseller de Cultura. L'alcalde ve menys, ja sé que té molta feina, però... I a Madrid, per aconseguir que el ministre Solana anés als premis «Espejo de España», vaig haver-ho de demanar a Felipe González. I em va contestar: «Tranquil, que hi anirà». Aquell any hi va anar, però ja no hi ha tornat més. Crec que no és cosa d'anar una altra vegada a La Moncloa a dir: «Felipe, que ya no viene».

—*¿Quines relacions té amb el president Pujol i amb la Generalitat? Diuen que són amics...*

—Sí, i jo sempre li dic les coses tal com les penso. A ell i al rei, amb qui també tinc molt bona relació. A Pujol li vaig dir, quan la llei del català, que jo no l'hauria posat obligatori. No es guanya res, així.

—*¿Com el promouria, vostè, el català?*

—Premiant-lo, com faig jo amb el premi Ramon Llull de novel·la. Ja he aconseguit vendre vint-i-cinc mil exemplars d'un llibre en català, que aquí és un *best-seller*. Molta gent parla català, molta gent l'entén, però llegir-lo es llegeix poc, i escriure'l, encara menys. Jo faré vendre'n cent-mil exemplars.

—*¿Costa més de promoure el llibre en català?*

—No, igual. A Catalunya jo promocio igual els Llull que el Planeta. Potser quan tota aquesta gent que està aprenent el català sigui gran, la diferència entre totes dues llengües disminuirà molt, però ara he de dir que encara venc més, a Catalunya, la versió castellana d'un llibre que la catalana. I en el cas del Llull, que crec que és important, el que faig és traduir totes les novel·les que premio i edito en català al castellà, perquè tota Espanya i els països hispanoamericans vagin coneixent els autors catalans.

—*¿De quin polític català li agradaria editar les memòries?*

—A mi em van oferir les memòries de Cambó, que ara ha editat una altra editorial, i no les vaig voler perquè la biografia que ja s'havia fet era millor que les pròpies memòries. I això que tenia interès a fer-ho, perquè Cambó era un home excepcional. Un home que, l'any 1914, davant un auditori d'empresaris, molts d'ells catalans, va dir que les fàbriques calia muntar-les on estaven els obrers, deixant-los a ells amb els seus problemes, i amb la seva pol·lució de l'aire... i emportar-se només els beneficis, res de la resta. Era un home d'una gran visió.

—*Les memòries de Tarradellas, ¿no voldria publicar-les?*

—Aquestes sí, però és ell el que no vol. Ell les està escrivint, però té la idea que voldria publicar-les molts anys després de mort. Jo li he proposat que, tan aviat com les acabi, me les passi. Nosaltres les piquem, en fem la composició i la compaginació, i ja preparat tot, li ho tornem a la seva dona per-

«Hauran de venir uns altres Reis Catòlics que ens tornin a unir».

què ho guardi. Així, pocs dies després de la seva mort ja es podran editar, perquè estaran a punt. Es que cinquanta anys després serien molt difícils de vendre... i no és just que un home amb l'experiència que ell té se les pugui emportar a l'altre món, quan podrien servir d'orientació per a tants polítics. Tarradellas és un fora de sèrie, amb una gran visió de les coses. És molt llest.

—*¿Les del president Pujol, no li agradaria editar-les?*

—És clar. Però passa que Jordi Pujol hi ha moltes coses que encara no podria explicar-les. Jo procuro demanar les memòries als polítics quan ja no estan en el poder i, si pot ser, quan ja no pensem tornar-hi.

—*¿Quant pagaria per les de Suárez?*

—Suárez diu que li'n paguen molts milions, però el problema de les seves memòries és que només hi diria les co-

ses que li interessin a ell, i fins i tot algunes de canviades. Suárez és un home que enganya molt, no et pots fiar d'ell. Ja em va dir una vegada Felipe González: «Fixi's, a vostè l'ha enganyat molt, però no es queixi, que a mi me n'ha fet empassar de ben grosses... i potser vostè i jo serem una mica beneits, ¡però a Fraga, que és molt llest, també el va enganyar!». Ha, ha, ha...

Les memòries de Suárez, si ho expliqués tot, tindrien un èxit internacional, perquè ha viscut moments terribles. També l'ex-ministre Solís va viure moments interessants, però aquest no les vol escriure. I també ho eren les de Castiella, que les va escriure i me'n va deixar llegir alguns capítols, però la seva família no les vol publicar. I hi ha el cas d'un altre polític d'abans, molt ben situat, que les va deixar escrites, però tampoc no es poden publicar, perquè va deixar els drets d'autor a la «querida» i els originals al fill, que no

s'hi vol posar d'acord de cap manera.

—*¿Farà una col·lecció com la «Espejo de España» per a Catalunya?*

—No, no cal. Jo no vull separar els llibres de Catalunya dels de la resta d'Espanya. Sempre he estat contrari a les autonomies, a totes. És com si, per quedar bé, un pare que té molts fills, dos dels quals necessiten ulleres, els posés ulleres a tots. Això és un problema. I s'haurà d'acabar, hauran de venir uns altres Reis Catòlics que ens tornin a unir.

—*Deu haver tingut moltes propostes polítiques, vostè.*

—Sí, i sempre he dit que no.

—*¿Al seu amic Fraga, també?*

—Al meu amic Fraga, també.

—*¿Vostè, a Catalunya, exerceix d'andalús?*

—Sempre he dit que els catalans i els andalusos ens avenim molt, perquè els catalans presumeixen tots que treballen molt, encara que no sigui veritat, men-

tre que els andalusos presumim del contrari. Fins i tot diem allò que «el que treballa és que no serveix per altra cosa»... Bé, seriosament. Jo segueixo parlant andalús, perquè sóc molt dolent pels idiomes, però entenc perfectament el català. I, allí on estic, hi estic a totes, i encara més com més falta fa. Però estimo molt la meua terra, i crec que els andalusos a Catalunya hauríem de tenir un gran centre andalús, no unes quantes cases provincials com hi ha ara. Formar aquí un partit andalús, com han fet, només serveix per perjudicar Catalunya. Jo crec que s'ha de fer un Centre Andalus potent, i que quan arribi el moment de les eleccions puguem escoltar el que diu CiU, el que diu el PSC, veure quants andalusos posen a les seves llistes, i anar amb el que ens interessi més. Jo no, que a mi la política no m'agrada. Però fins ara no hi ha hagut manera d'organitzar-nos.

—*Vostè és un dels socis més destacats de l'Espanyol, també.*

—Sí, és un equip que ha lluitat molt. Escollir entre el Barça i l'Espanyol em va costar un sol partit, perquè jo de jove era sevillista. Fou el primer partit que se celebrà a Barcelona després de la guerra, un amistós Espanyol-Barça a l'antic camp de les Corts. Ja en el primer temps, el porter de l'Espanyol, que no era el de veritat perquè a l'autèntic l'havien represaliat políticament, li venten un puntelló al cap que el van haver d'omplir de punts. No va passar res. Al segon temps, a Herrerita, del Barça, li van donar una puntada de peu al genoll, i ell, que era un gran jugador, si arriba a fer teatre encara hauria tingut més èxit: ai, quins esgarips. I aleshores vaig veure com tot el públic s'aixecava, i tothom anava contra uns pocs, que eren els de l'Espanyol. I jo vaig decidir fer-me d'aquells pocs, perquè sempre estic amb el més dèbil.

—*¿Quin és el seu tango preferit?*

—Jo he sigut ballarí de tangos, sí, m'agraden molt. A veure... aquell que deia més o menys així: «Cuando te hayas muerto, i se hayan secado las pilas de los timbres a los que llamaste, cuando veas que estan esperando la ropa que vas a dejar...».

—*Bé, i ara, ¿què més vol? ¿Quin és el pròxim repte?*

—Ja no en tinc cap més. He fet tot el que volia en aquesta vida, excepte publicar les memòries de Franco. Només queda demanar una mort ràpida i sense patir, decent. I, a ser possible, abans que la meua dona, la Maria Teresa. □